

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพ ปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ ไปกำหนดแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และนำแนวทางการบริหาร แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไปใช้ เพื่อศึกษาผลการบริหารแหล่งเรียนรู้ โดยศึกษาความ คิดเห็นของนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

วิธีการดำเนินการศึกษา มีขอบเขตการศึกษา เครื่องมือในการศึกษา และสถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการศึกษาระหว่างเดือน มีนาคม 2558 ถึงเดือน เมษายน 2560

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ บุคลากรทั้งหมดของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 28 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 41 คน นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2,558 คน รวมทั้งสิ้น 2,626 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ข้าราชการครู 1 คน บรรณารักษ์ 1 คน ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน 2 คน ครู กศน. ตำบล 16 คน ครูศูนย์การเรียนชุมชน 8 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ที่จัดการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้การอนุรักษ์ป่าชายเลน สวน เกษตรทฤษฎีใหม่ลุมพอง นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ที่ได้รับการ จัดการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้การอนุรักษ์ป่าชายเลน สวนเกษตรทฤษฎีใหม่ลุมพอง และห้องสมุดประชาชนอำเภอศรีราชา จำนวน 90 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นผู้ที่ปฏิบัติงาน ในการจัดการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ และนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ โดยศึกษาการนำแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ไปใช้จัดกิจกรรม การเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ 3 แห่ง ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติ : การอนุรักษ์ป่าชายเลน แหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง : สวนเกษตรทฤษฎีใหม่ลุมพอง และแหล่งเรียนรู้ด้านการบริการ สื่อและข้อมูล : ห้องสมุดประชาชนอำเภอศรีราชา ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่กำหนดให้จัดการเรียนรู้ใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เนื่องจากสอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรต้น คือสภาพ ปัญหา การบริหารแหล่งเรียนรู้ ของ ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ตัวแปรตาม คือ แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และความคิดเห็นของนักศึกษาการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ วาระการประชุม แบบสัมภาษณ์ คู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แบบบันทึกการเรียนรู้ แบบนิเทศ ติดตาม แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพ ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ ของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า การวางแผนการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ยังขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนร่วมกันของบุคลากร ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย จึงควรมีการประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อพิจารณาวางแผน โดยวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และแนวทางในการดำเนินงานต่อไป โดยการสร้างความเข้าใจกับครูและบุคลากร รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ชี้ให้เห็นถึงวัตถุประสงค์และความสำคัญของการบริหารแหล่งเรียนรู้ ซึ่งยังขาดการประชาสัมพันธ์ รมรณรงค์ให้ครู กศน. นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยจัดตั้งคณะกรรมการทุกฝ่ายเพื่อการมีส่วนร่วม ทั้งในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ และวิเคราะห์สภาพความพร้อมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2. แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการนำผลการประเมินแหล่งเรียนรู้ไปใช้ มีข้อค้นพบดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

2. สำรวจและจัดทำข้อมูล สารสนเทศแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา

3. กำหนดเป้าหมายและแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนให้มีความชัดเจน
4. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. พัฒนาบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้
6. ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ มีการดำเนินงานตามคู่มือใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้ รายวิชาที่จัดการเรียนรู้ กับความรู้ในแหล่งเรียนรู้ พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของแหล่งเรียนรู้ นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีแผนการเรียนรู้ สื่อ แบบบันทึกการเรียนรู้ ที่มีความเหมาะสม มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชุมชน เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ มีแผนการนิเทศ การประสานแผนการนิเทศ ปฏิบัติการนิเทศ และรายงานการนิเทศ ประชุมปฏิบัติการให้ความรู้เรื่องวิเคราะห์ผล การประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

2.4 การนำผลการประเมินแหล่งเรียนรู้ไปใช้อย่างต่อเนื่อง โดยการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ข้อมูลจากการนิเทศ เพื่อสรุปรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อผู้บริหาร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียน มาวางแผนปรับปรุงการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป

3. ผลที่เกิดจากการบริหารแหล่งเรียนรู้ จากความคิดเห็นของนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ด้านวิทยากร/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านแหล่งเรียนรู้ โดยการศึกษาแยกตามแหล่งเรียนรู้ 3 แห่ง ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติ : การอนุรักษ์ป่าชายเลน แหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง : สวนเกษตรทฤษฎีใหม่ลุมพอง และแหล่งเรียนรู้ด้านการบริการสื่อและข้อมูล : ห้องสมุดประชาชนอำเภอศรีราชา ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่กำหนดให้จัดการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เนื่องจากสอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียนของนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการศึกษาดังนี้ ความคิดเห็นของนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ การอนุรักษ์ป่าชายเลน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ คือ กิจกรรมที่จัดสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาที่เรียน ความพึงพอใจโดยรวมต่อการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ และบรรยากาศในแหล่งเรียนรู้เอื้อต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ เนื้อหาการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ตรงกับความต้องการของนักศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ สวนเกษตร

ทฤษฎีใหม่ลู่ทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ คือ บรรยายภาคในแหล่งเรียนรู้เอื้อต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ รองลงมา ความพึงพอใจโดยรวมต่อการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมที่จัดสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาที่เรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ความคิดเห็นของนักศึกษาการศึกษาชั้นพื้นฐานต่อการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดประชาชนอำเภอศรีราชา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ คือ ความพึงพอใจโดยรวมต่อการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ วิทยากร/ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประโยชน์ที่ได้รับจากการการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

อภิปรายผล

1. สภาพ ปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า การวางแผนการใช้และ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ยังขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนร่วมกันของบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย จึงควรมีการประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ทั้งนี้ เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ส่วนใหญ่ขาดระบบข้อมูลสารสนเทศด้าน แหล่งเรียนรู้ เพื่อนำมาวางแผน ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามรายวิชา หรือกิจกรรมพัฒนา คุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายสุนีย์ แสงเขื่อนแก้ว (2547) ที่วิจัยพบว่า สภาพการ บริหารแหล่งเรียนรู้ด้านการวางแผน และด้านการดำเนินงานตามแผน มีการปฏิบัติทุกกิจกรรมใน ระดับน้อย ดังนั้นในการวางแผน ต้องสร้างความเข้าใจกับบุคลากร อบรมให้แก่ครูและผู้เรียน รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ การพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ และควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 83) วิรัช สงวนวงษ์วาน (2550 : 4) สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (2552: 21-22) สุมณ อมรวิวัฒน์ (2550: 25-26) กระทรวง ศึกษาธิการ (2555 : 42- 59) ที่กำหนดให้สถานศึกษามีการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยการศึกษาหลักสูตรและความ ต้องการของครูและผู้เรียน จัดทำระบบสารสนเทศด้านแหล่งเรียนรู้ กำหนดโครงการหรือกิจกรรมการ จัดการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้

2. แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี กระบวนการดำเนินการใน 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ การนำผลการประเมินแหล่งเรียนรู้ไปใช้ ซึ่งสอดคล้องการ

บริหารงานตามวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ตามข้อค้นพบการวิจัยของเบญญาภา อินตะวงค์ (2557) เรณูภา ศรีสวัสดิ์ (2557) สุรเกียรติ งามเลิศ (2557) พิชัย เรืองดี (2558) ส่วนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ที่ประสบความสำเร็จ คือผู้บริหารเห็นความสำคัญ ความจำเป็นของการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ โดยพร้อมที่จะร่วมมือสนับสนุนในการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีการประสานงานกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการสร้างจิตสำนึก ความเชื่อมั่นในศักยภาพของชุมชน ใช้ทรัพยากรในชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้อย่างคุ้มค่า เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. ผลที่เกิดจากการบริหารแหล่งเรียนรู้ จากความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นพื้นฐาน โดยรวมมีความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ และมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ในระดับมาก ทั้งในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ด้านวิทยากร/ภูมิปัญญา และด้านแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารแหล่งเรียนรู้มีการศึกษาสภาพ ปัญหา การบริหารแหล่งเรียนรู้ และนำมากำหนดแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นพื้นฐาน ทั้งด้านสาระการเรียนรู้ รายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน การฝึกทักษะการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกกระบวนระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทั้งครู บุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษา และภาคีเครือข่าย เป็นปัจจัยทำให้การบริหารแหล่งเรียนรู้ประสบความสำเร็จ ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ทำให้มีการวางแผนการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และการนำผลการใช้แหล่งเรียนรู้ไปใช้ และการจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้การดำเนินการประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชัย เรืองดี (2558) Mullins (1999) และ Keele (2003) ที่พบว่ากระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการสรุป ปรับปรุงแก้ไขการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ การประเมินโครงการเพื่อตรวจสอบความสำเร็จหรือความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ทำให้การบริหารแหล่งเรียนรู้เป็นการบริหารงานที่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ควรมีการปรับและจัดทำระบบสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพความต้องการของนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 จากผลการศึกษา พบว่า ควรเร่งส่งเสริมให้ครู กศน. ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อในแหล่งเรียนรู้ เพราะครูขาดความรู้ ความเข้าใจในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งผู้ศึกษา จะได้มีการวางแผนการพัฒนาครูและบุคลากรในด้านนี้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการจัดทำเอกสารเส้นทางการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ของแต่ละตำบล เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อรักษาคุณภาพและพัฒนาให้เหมาะสมกับแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการนำแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ไปใช้กับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออื่น ๆ ว่ามีผลแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร มีปัจจัยใดที่ทำให้การบริหารแหล่งเรียนรู้ ประสบความสำเร็จ